

Шифр ТЯ11-10

Задания регионального этапа
Всероссийской олимпиады школьников
по татарскому языку
2017-2018 учебный год
11 класс

Уважаемый участник!

Время проведения олимпиады по татарскому языку в 9-11 классах – 180 минут. Максимальное количество баллов – 50 баллов.

Ответы на задания I части вносятся в таблицу ответов.

Инструкция по выполнению работы

При выполнении заданий в Таблице ответов под номером выполняемого вами задания поставьте знак «X» в клеточку, которая соответствует букве выбранного вами ответа.

Таблица ответов

	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	1.6	1.7	1.8	1.9	1.10
										X-
1)										X-
2)	X-	X-					X			
3)			X		X	X			X	
4)				X				X-		
Задания по 1 баллу								65.		

I.	Татар теле	Балл
1.	Тестлар (дөрес жавапны билгеләгез)	10
1.1	[ү] авазы: 1) югары күтәрелешле, нечкә, алгы рәт, иренләшкән; 2) урта күтәрелешле, нечкә, алгы рәт, иренләшкән; 3) югары күтәрелешле, нечкә, калын сузык, иренләшмәгән.	1
1.2	Ш.Жиһангирова ижатыннан тупланган мисаллар арасыннан сингармонизмның рәт гармониясенә буйсынмаган сүзе булган жөмләне билгеләгез. 1) Үтә икән, китә икән Гомер дигәнең агып... 2) Житә икән яшәү чоры Кадерсезләргә калып. 3) Беркем килми, беркем китми, Һичкем белми хәлеңне.	1

	4) Берьялгызың үткәрәсең Шулай картлык мәлеңне.	
1.3.	Кайсы сүздә һ хәрәфе языла 1) ...алык; 2) рә...әт; 3) зи...енле; 4) бә...етле.	1
1.4.	Йөкләтү юнәлешендәге фигыльләрне күрсәтегез. 1) сөйләгән, эшләде, кайтачак; 2) бизәнәсең, киенгән, казыналар; 3) сатышкан, бизәнәсең, сорашканмын; 4) ашаткан, каратасың, саттырган.	1
1.5.	Эндәш сүз жөмлә уртасында килсә,... 1) аннан сон өтер куела; 2) аның алдыннан өтер куела; 3) ике яктан да өтер белән аерыла.	1
1.6.	Сыйфатның төп синтаксик функциясе - 1) хәбәр; 2) хәл; 3) аергыч.	1
1.7.	Рәвеш сүзтезмә кергән рәтне күрсәтегез. 1) кояшлы көн, укучының китабы; 2) жәяү йөрү, әкрен килү; 3) шатлыклы хәбәр, тырыш укучы.	1
1.8	Инверсия күренеше күзәтелгән жөмләне билгеләгез. 1) Бүген татар теле дәресендә туган як турында инша яздык. 2) Искә төшә жәйге таңнар. 3) Әби ялгызы безнең янда яши. 4) Очучы киткәч, без самолёт янында берәз сөйләшәп тордык.	1
1.9	Кайсы рәттәге барлык сүзләрдә нечкәлек билгесе куела? 1) яш..., ям...ле, кул...яулык; 2) с...езд, сәгат..., мәкал...; 3) кәгаз..., шөгыл..., дөн...я.	1
1.10	Жөмләнең төрен төзелеше ягыннан билгеләгез. Аларга борыла-сарыла төшәргә туры килә, чөнки юлларында бик куп агач ташлар бар. 1) тезмә кушма жөмлә; 2) гади жөмлә; 3) иярченле кушма жөмлә.	1
2.	Бирелгән жөмлөләрне дәвам итегез.	5
2.1.	Жөмләнең иясе дә, хәбәре дә сан белән белдерелсә, ... <i>Аларның арасына сөзүк кушма.</i>	1 +

2.2.	Раслауны яки кире кагуны белдеруче әйе, юк, ярый сүзләре жөмләнең башка кисәкләреннән ... <u>өтер бешән</u> <u>аерымналар.</u>	1 +
2.3.	Тиндәш кисәкләр бер-берсенә теркәгечсез бәйләнсәләр ... <u>аһар</u> теркәгечсез тәүһә тәһәһә буһа. <u>арасында өтер күрәһә</u>	1 +
2.4.	Бер тамырдан ясалган сүзләре ... <u>тамырдан сүзләрдән дип әйтәһә.</u>	1 +
2.5.	Жөмлә кисәкләрен һәм кушма жөмләләренең өлешләрен үзара бәйләү өчен кулланыла торган ярдәмлек сүз төркеме... <u>теркәгеч</u> <u>дип</u> <u>атаһа</u> дип атала.	1 + (58)
3.	Рус телендә бирелгән фразеологизмнарның татар эквивалентларын языгыз.	5
3.1.	Переливать из пустого в порожнее-... <u>куш савыттан кою.</u>	1
3.2.	Дурной пример заразителен- ... <u>маһар миһәм йөһиһә.</u>	1 (58)
3.3.	Быть хорошего мнения- ... <u>һәһиһә әһкәһиһә буһу.</u>	1
3.4.	Еле-еле душа в теле -... <u>тәһә чак тәһиһәндә.</u>	1
3.5.	Яблоко раздора-... <u>әһһиһә әһһәһә.</u>	1
4	Төшөп калган сүзләре языгыз.	5
	Телдәге барлык сүзләре жыелмасы <u>лексика</u> дип атала. Бер үк авазлардан торган, ләкин мәгънәләре буенча төрле булган сүзләре <u>омонимнар</u> дип атала. Омонимнарның <u>3</u> ... төре бар: а) зур аю – зураю – мондый омонимнар <u>омонимнар</u> дип атала. б) чиймә чылтырый – серне чиймә – мондый омонимнар <u>омонимнар</u> дип атала. в) ике кесәле күлмәк – әһиһә кесәле тәһә – мондый омонимнар <u>омонимнар</u> ... дип атала. <u>омонимнар</u>	48.
5	Бирелгән жөмләләре татар теленә тәржемә итегез.	5

	<p>1. Это произошло в дни фестиваля молодежи в Казани. <i>Бу Казанда яшларның фестивале көндәрендә булды.</i></p> <p>2. Ко мне подошла девушка и на ломаном татарском языке начала произносить отдельные слова. <i>Яншыа күз кинде һәм снык татар телендә аерым сүзләр эта зйтә баштады.</i></p> <p>3. Смысл слов мне был ясен, но что хотела узнать девушка, я никак не мог понять. <i>Сүзләрнен мәгънәсе миңга аңлашылма иде, ләкин кызның нәрсә белгәсе килсә, миңе ничек булса да аңлый алмый идем.</i></p> <p>4. Я ее не поняла потому, что она заучила отдельные слова, а грамматики не знала. <i>Миңе аны аңлаша алдым, чөнки ул аерым сүзләр ятлаган, ә грамматикасын белми иде.</i></p> <p>5. А надо было слова между собой связать. <i>Ә сүзләрне бер-берсе белән бәйләргә кирәк иде.</i></p>	5
6	Тәмән өлкәсенен күренекле шагыйре Булат Сөләймановка юллап 5 сорау языгыз.	10
	<p>1 <i>Сөзгә иштырылар язуга ашыямы?</i></p> <p>2 <i>Сөз нинди темала иштырылар язуга яратасыз?</i></p> <p>3 <i>Сөзнен иң яраткан иштырыгыз нинди?</i></p> <p>4 <i>Сөзгә иштырылар язган кешиләргә абыр булдымы?</i></p> <p>5 <i>Яңа иштырь яңа башлаган кешеләргә сөз нинди күзгә бирер идегез?</i></p>	105
7	"Татар булуым белән горурланам." темасына инша языгыз.	10

Учеша.

Татар булуш бешн горуланаш.

Мин татар кыз. Ми очн мин узешне татар кыз дпн эйтэм? Узешне татар дпн эйтэм, чокки мин татар авышында туран, татар авышында эшим. Минем эми-энем да, эй-байлыларым да татарлар. Алар мине бала чакышнан ук татарга сойлышера, укырга, эмерларга айрэттешер.

Эзере барытта мин татар мактабенең үндеренге сойлышында укыйм. Мин, татар телең һәм эдбятның мактагы атнасына ике генә сзатъ укысам да, татар телең элим азыыйм. Мин мактагы уз дусларым бешн, укытучлар бешн уз туран татар телеңда сойлышым.

Татар булушша кыз һәм татар телең яратушын очн, мин татар теле һәм эдбятныңнан төрне ашыкшадаңарда катнашам. Мин ашыкшадаңарда төрне укынар ашам. Грамоталар бешн карточкага төшең Интернетка салсам кешелер сорыйлар: „Минди конкурсда катнаштымы?“ дпн. Мин бик майсаң ашарга эдаван эзем: „Мин татар теле һәм эдбятныңнан ашыкшада да катнашын укың ашдым,“ - дпн.

Мин узешне татар кыз дпн иштшим. Татар булуш бешн һәм татар телеңда сойлыш ашыш бешн мин бик горуланаш.

Учого: 445.

85

